

Posudek na bakalářskou práci **Zuzany Křepelkové „Prestiž a sociální stratifikace v české společnosti mezi lety 1988-1999“**

Předkládaná bakalářská práce má podle mého soudu více nedostatků, chyb a problémových míst než předností a přínosů. Moje hlavní kritiky a námitky lze shrnout do následujících bloků:

- 1) jistá chaotičnost a diskontinuita ve výkladu, přeskokování z tématu na téma, nejasná koncepce textu. Ani vazba sociální stratifikace a prestiže (jakožto dvou základních stavebních kamenů práce – podle samotné autorky) není přesvědčivě vysvětlena; ačkoli v názvu práce i v obecnějších pasážích se operuje s termínem prestiž, ve skutečnosti jde pouze o prestiž povolání, aniž je vysvětleno proč. Na různých místech v textu jsou do jakoby bezprostřední příčinnosti dávány záležitosti mající mezi sebou velmi volný vztah.
Příklady „zmatečných“ konstatování –
 - na str. 13: „Na úroveň vzdělání působila v Československu řada faktorů. Jsou jí např. časté školské reformy, které měnily délku studia, a díky nimž nemůžeme použít indikátoru k určení počtu let na studiu.“ ;
 - na str. 15: „V předlistopadové společnosti bylo potlačeno soukromé vlastnictví a terciální sektor. Sektor služeb pak nabízí široké uplatnění.“(mimořádně – obvykle se píše „terciární“);
 - na str. 19: „Pro českou postkomunistickou společnost je charakteristické získávání peněžních a nepeněžních (legálních a nelegálních) forem prostředků. Patří sem naturální příjmy, zdarma poskytované služby a různé směny. Tyto příjmy nejsou zachycené ve statistických výzkumech a proto musíme k získaným datům přistupovat s rezervou.“ – zde bych měla otázku snad ke každému druhému-třetímu slovu;
 - jistým symbolem zmatečnosti je subkapitola 4.1.3. Autoři výzkumů prestiže (proč je subkapitola tak krátká?, proč nekončí tečkou?, využívá autorka v textu práce těchto autorů?, opravdu jsou všichni vyjmenovaní významnými představiteli zkoumání prestiže a sociální struktury?; proč jsou u některých jmen uvedeny tituly a u některých nikoli?; proč tady kapitola vůbec je zařazena?);
 - kapitola hodnotových orientací v její stávající podobě nemá žádnou funkci;
- 2) stručnost a strohost vyjadřování, která zde není jen otázkou stylistickou, vede k určitému zjednodušení a především direktivnosti výkladu bez adekvátní argumentace: řada konstatování je podávána ve smyslu „tak to prostě je“ aniž by předcházelo či následovalo podrobnější vysvětlení s ověřitelným zdůvodněním či dostatečným odkazem (např. str. 8 – „Dle řady výzkumů veřejného mínění (realizovaných např. IVVM) přijala většina obyvatel revoluci s nadšením.“; na str. 9 „(...) zjistilo se např. , že uplatňování kvalifikovaných a vzdělaných lidí není automatickým procesem a že mladí lidé mají značné obtíže s uplatněním v politickém, ekonomickém a kulturním životě.“; na str. 18: „V průběhu transformačních procesů se zvyšuje diference výdělků, která je velmi volně spjata s pracovním výkonem. Česká veřejnost to chápala jako nespravedlivé.“, na str. 20: „(...)kulturní úroveň obyvatelstva roste.“). Velice by mě zajímalo autorčino podrobné vysvětlení teze, že je „většina hodnot univerzálních“ (str. 52), a to jak obecně, tak v souvislosti s přejatými výsledky výzkumu;
- 3) občasné problémy terminologické (např. na str. 8: společenskou strukturu lze tedy chápat jako hodnotové preference a společenské nerovnosti? ; na str.8: reálný pokles

příjmů nebo pokles reálných příjmů/mezd?; na str. 10: za nezaměstnané jsou tedy považovány osoby vykonávající nelegální činnost?; str. 20: co je „Weberova tradice stavů prestiže“?; proč byla kapitola o životním stylu označena termínem Životní úroveň (o níž tam není ani slovo)?; str. 12: je podstatou statusové konzistence soulad hodnocení společností a jednotlivcem? – zde jde patrně o nepřesnost parafráze pasáže z Machonina a Tučka; str. 33: co si představit pod termínem „socializovaní muži“?;

- 4) nepřesnost vyjadřování - od až žurnalistického vyjadřování v prvním příkladu uvedeném výše v bodu 2 až k výrokům typu „Po roce 1989 se tyto nerovnosti dorovnávaly.“ (str. 24) nebo: v socialistickém Československu vzdělání „představovalo pro lidi spíše zpestření pracovního života.“;
- 5) problematičnost použité metodologie a zdrojů. V úvodu není o použitých metodách ani zmínka; v textu autorka přejímá data z několika málo českých publikací aniž by k publikovanému něco nového přidala. Data o vybavenosti domácnosti jsou mnohem bohatší než jen autorkou uváděný zdroj „(Data 1993)“ – viz jen statistiky ČSÚ; mimochodem „(Data 1993)“ nejsou zařazena do seznamu použité literatury (ovšem autorka nepracovala s tímto zdrojem přímo, ale přes publikace Machonina a Tučka, kteří – na rozdíl od autorky – uvedli, co konkrétně tímto označením mají na mysli). Proč je v kapitole hodnotových orientací použitý právě výzkum Medianu? Mluví-li se o střední třídě a elitách, proč nejsou alespoň zmíněny práce Kellera, resp. Tučka na tato témata? Obecně je problémem nepoužití jakýchkoli zahraničních zdrojů (argumentem zde nemůže být to, že ústředním bodem práce je situace v ČR);
- 6) práce s citacemi rozhodně není svědomitá – jednak odkazy na zdroje u tabulek a grafů nejsou uváděny obvyklým způsobem (mají být pod tabulkou či grafem) a často není rozlišováno mezi přímým odkazem na publikaci, z níž je citováno, a odkazem tzv. z druhé ruky, jednak z publikace Machonina a Tučka Česká společnost v transformaci je leckde v textu parafrázováno, aniž je to přímo uvedeno (např. str. 11-12: dva odstavce pod grafem – Machonin a Tuček, str. 27). Navíc tyto parafráze jsou často mírně řečeno nepřesné, což vrcholí na str. 22, kde autorka konstatování Machonina a Tučka z výše uvedené publikace (str.112), že hodnota determinačního koeficientu 0,0 znamená úplnou nezávislost, parafrázovala tak, že hodnota 0 symbolizuje plnou závislost. Možná i špatně uvedené jméno Ganzebooma (str.35) je jen chybnou parafrází.

Závěr: Navzdory předchozímu kritickému hodnocení doporučuji bakalářskou práci k obhajobě, aby autorka měla možnost se k výhradám bezprostředně vyjádřit.

Praha, 15.6.2011

PhDr. Jana Duffková, CSc.